

บทบาทของทุนการเงิน ต่างประเทศในการ ครอบงำโครงสร้าง เศรษฐกิจไทยผ่าน ระบบธนาคารพาณิชย์ : ข้อสังเกตบางประการ*

เพชร อัมระรงค์

* ต้นฉบับนี้เขียนเสร็จ ณ 10 ม.ค. 2527 ณ กรุงปักกิ่ง ประเทศจีน
ผู้่านจะเห็นได้ชัดว่าการวิเคราะห์ของเพชร อัมระรงค์ในหัวข้อ 3 นี้ขัดแย้ง
การที่ปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจไทย นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางการเงิน
ของรัฐบุคคลได้อย่างไร (กองบ.ก.)

การศึกษาระบบและบทบาทของการพัฒนาทุนในประเทศไทยของเรานั้น ภาพที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า บทบาทของธนาคารการต่างประเทศในประเทศไทยมีน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทที่เน้นถึงธนาคารพาณิชย์ของไทยเรา การมองสภาพที่ตามมาก็คือ แนวการศึกษาโครงสร้างเศรษฐกิจไทยจึงมีแนวโน้มทางการวิเคราะห์ที่ไปสู่จุดการครอบงำของธนาคารพาณิชย์ไทยต่อโครงสร้างการผูกขาด เช่นงานของเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, งานของณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, งานของเศรษฐสยาม เป็นต้น และในทางด้านกลับ การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของบรรษัทข้ามชาติ (Transnational Corporations) ต่อการครอบงำเศรษฐกิจไทย เช่นงานของสุธี ประศาสน์เศรษฐ เป็นต้น ซึ่งมีผู้สนใจเป็นจำนวนมาก แต่การศึกษาและงานทั้งหมดนี้ ดูเหมือนว่าขาดปมเงื่อนที่จะอธิบายทางเชิงทฤษฎีสอดคล้องกับการมององค์รวมของการพัฒนาเศรษฐกิจและผลทางโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลง ข้อคิดทางนามธรรมจากงานศึกษาเหล่านี้นำมาสู่ข้อสรุปที่ยอมรับกันทั่วไปว่า "เศรษฐกิจไทย ครอบงำโดยกลุ่มผูกขาดของธนาคารพาณิชย์ และมีลักษณะที่งัดกับระบบธุรกิจของกลุ่มบรรษัทข้ามชาติ" ในขณะเดียวกัน การศึกษาทางสากลเกี่ยวกับกลุ่มผูกขาดต่างชาติหรือกลุ่มของบรรษัทข้ามชาติ (Conglomeration of Transnational companies) ก็มีลักษณะที่คล้ายกันคือมีกลุ่มการเงินหรือกลุ่มธนาคารพาณิชย์ครอบงำอยู่ ดังนั้นหากการศึกษาในแนวโครงสร้างและวิเคราะห์ หันมาหาจุดการศึกษาโดยการตั้งสมมติฐานว่า ธนาคารพาณิชย์และระบบธนาคารพาณิชย์ไทยถูกครอบงำโดยธนาคารพาณิชย์สากล(International Banks) แล้ว ข้อสรุปของสมมติฐานต่อไปคือ การครอบงำทางการค้าและอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมโดยกลุ่มผูกขาดของไทย มีลักษณะขึ้นต่อแกนผูกขาดทางการเงิน หรือกลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทยกลุ่มใด

กลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีความจำเป็นต้องพึ่งต่อธนาคารพาณิชย์
สากลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งด้วย ผลคือ การครอบงำใน
โครงสร้างการผูกขาดทั้งหมด จึงมีลักษณะที่เรียกว่า
“การคลุมแบบร่ม” (Umbrella Domination) ซึ่งมี
ลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 แกนคือ ธนาคารพาณิชย์สากลครอบงำ

ระบบการเงินของธนาคารพาณิชย์ในประเทศด้อย
พัฒนา

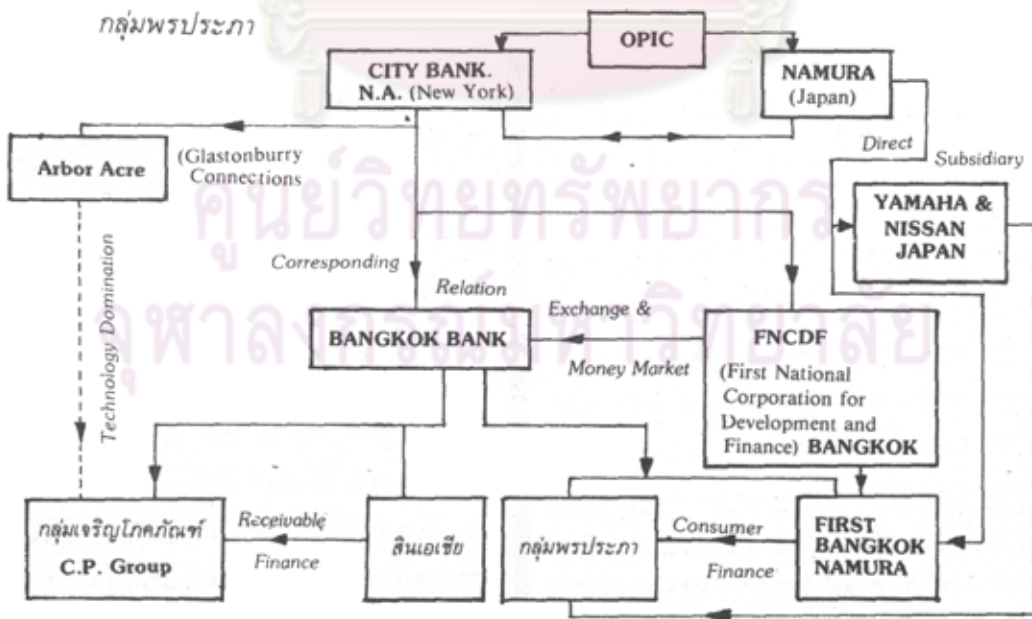
1.2 ลูกค้าหรือบริษัทในเครือของธนาคาร
พาณิชย์สากลร่วมประสานการครอบงำกับบริษัท
ในเครือและหรือลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ในประเทศ
ด้อยพัฒนาด้วย

แผนภูมิที่ 1

2. ตัวอย่างรูปธรรมของโครงสร้างนี้คือ

2.1 กลุ่มโสมกอนพาณิชย์-กลุ่มเจียรวนนท์ (เจริญ โสมกอนท์) แสดงในแผนภูมิ 2.1

แผนภูมิ 2.1

ข้อสรุปในแผนภูมิ 2.1 คือ

ก) บริษัท **OPIC** (Overseas Privates Insurance Corporation), **CITIBANK** (New York) และ **Arbor Acre** ถือครองโดย The Rockefeller Foundation และ The Rockefeller Family

ข) **CITIBANK N.A.** เป็น Co-Financial Partner กับ **The Namura Banking and Financial Group**. ซึ่งมี **OPIC** ถือครอง

ค) Namura ถือครอง **Nissan & Yamaha Group** และเป็น Major Financier

ง) ธนาคารกรุงเทพ เป็น Co-Financial Corresponding กับ **CITIBANK**

- **เจริญโภคภัณฑ์** เป็นลูกค้ารายใหญ่ของ ธนาคารกรุงเทพ และต้องพึ่งพาเทคโนโลยีทางพันธุกรรมจาก Arbor Acre

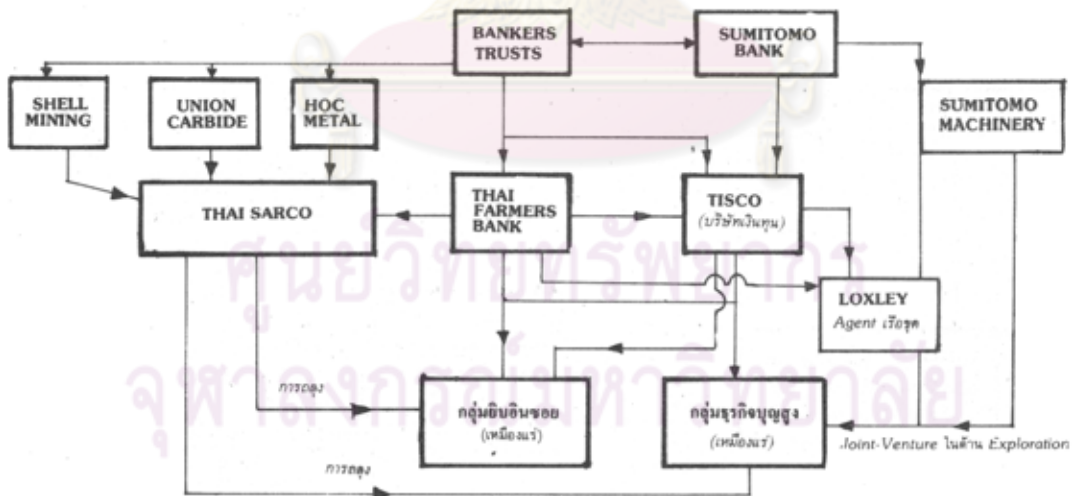
พรประภา ต้องอาศัยเทคโนโลยีและ Parts (ส่วนประกอบ) จาก **Yamaha-Nissan Group** และเป็นลูกค้ารายใหญ่ของธนาคารกรุงเทพ

- ธนาคารกรุงเทพ ต้องอาศัย Foreign Shortterm Funding จาก **Citibank** ซึ่งมีตัวแทนคือ **FNCDF** ในประเทศไทย รวมทั้ง Namura Group มีการร่วมลงทุนกับธนาคารกรุงเทพและ Citibank เป็น **First Bangkok Namura (FBN)**

- FNCDF และ Namura Group ช่วย Foreign Loan เพื่อ FBN ทำการให้กู้ยืมแก่กลุ่มลูกค้าของพรประภาในการซื้อรถยนต์ประเภทต่าง ๆ

- ธนาคารกรุงเทพใช้ สินเชื่อขายลดเช็ค (Check Discounting หรือ Receivable Financing) แก่ลูกค้าซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ของกลุ่ม **C.P.**

2.2 กลุ่มลำซา-กลุ่มยิบอินซอย-บุญสูง

แผนภูมิ 2.2

ข้อสรุป แผนภูมิ 2.2 คือ

ก) **Bankers Trust** และ **Sumitomo Banking Group** มีความสำคัญต่อกันในด้าน Co Financing Heavy Equipment Projects และ Mining

ข) **Bankers Trust** มีความสัมพันธ์ทางการเงินกับกลุ่มล่าช้า ผ่านธนาคารกสิกรไทยในฐานะเป็น Co-Financial Correspondence และมีการลงทุนร่วมกับ **Sumitomo Group** และ **Bankers Trust** ซึ่งกลายเป็นบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ **TISCO**

ค) **TISCO** ทำหน้าที่ Finance การเข้าซื้อเครื่องจักรในการทำเหมืองแร่ ซึ่งมีบริษัท **Loxley** ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของกลุ่มล่าช้า และเป็น Agency ของ **Sumitomo Machinery**

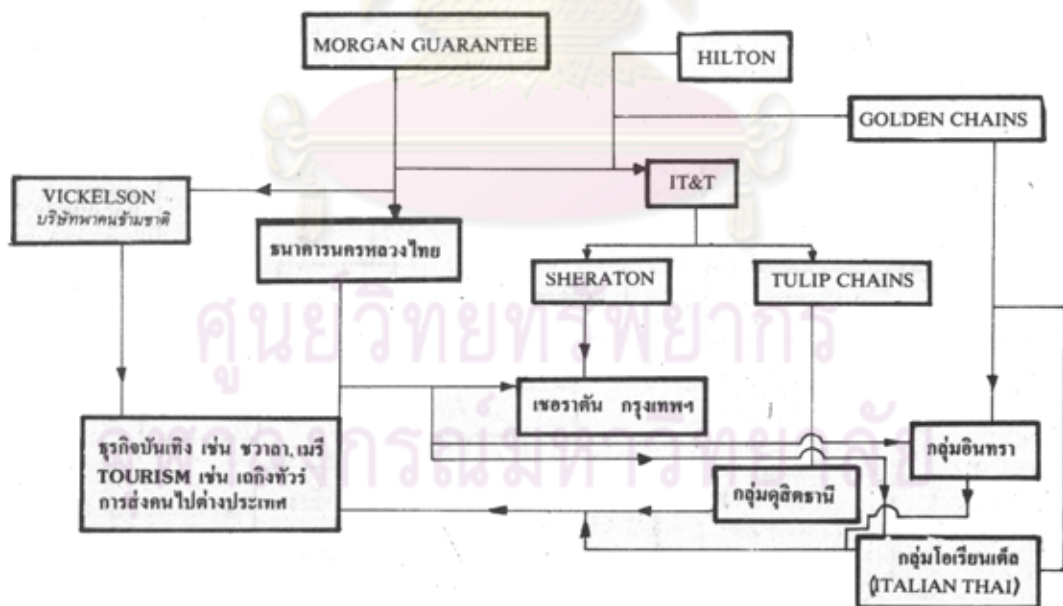
- ลูกค้ำของ **Sumitomo** สำหรับเครื่องจักรเหล่านี้คือ กลุ่มตึกและเหมืองแร่ภาคใต้ได้แก่ **สกุลบุญสูง** และ **กลุ่มอิมบิอินชอย** ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์ในฐานะลูกค้ำของธนาคารกสิกรไทย

ง) ตึกทำการถลุงที่บริษัท **Thai Sarco** ซึ่งเป็นลูกค้ำของธนาคารกสิกรไทยเช่นกัน

ตึกถลุงแล้ว ผู้รับซื้อรายใหญ่คือ **Union Carbide, Shell Mining, Hoc Metal** ซึ่งเป็นบริษัทกลุ่มในเครือของ **Bankers Trust** ผ่านตัวแทนที่ Singapore

จ) โครงการสำรวจแหล่งตึกใหม่ ทำโดย **บุญสูง** และ **Sumitomo Group** ได้รับการสนับสนุนจากการระดมทุนผ่าน **Bankers Trust Connection**

2.3 นครหลวงไทย และ กลุ่มธุรกิจโรงแรม

แผนภูมิ 2.3

ข้อสรุปแผนภูมิ 2.3

ก) **Morgan Guarantee** เป็น Major Banker ของ **Hilton Group** และ **IT&T** ซึ่งมีบริษัทในเครือคือ **Sheraton** และกลุ่มท่องเที่ยวที่สำคัญคือ **Tulip Chains** และ **Golden Chains**

ข) กลุ่มเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนกลุ่มโรงแรมชั้นหนึ่งในเมืองไทย เช่นกลุ่มดุสิตธานี, กลุ่มอินทรา และกลุ่มโอเรียนเต็ล กลุ่มเหล่านี้คือลูกค้าของ ธนาคารนครหลวงไทย ซึ่งเป็น Co-Financial Correspondence กับ **Morganguarantee**

ค) ลูกค้าเงินฝากของธนาคารนครหลวงไทยคือ ธุรกิจบันเทิง เช่น อาบอบนวด บาร์ในคลับ การท่องเที่ยว และการส่งคนไปทำงานตะวันออกกลาง อาทิ เมรี, ซวาสา, กลุ่มสกุลพัฒน์พงศ์พาณิชย์ (เจ้าของที่ดินซอยพัฒน์พงศ์), เทกิงทัวร์ เป็นต้น

ง) **Vickelson** คือบริษัทหางานให้คนทุกระดับ เป็นลูกค้าของ **Morgan Guarantee**

3.

จากความสัมพันธ์ข้างต้นที่กล่าวมาในข้อ 2 นั้น ผู้เขียนใคร่จะพยายามตอบคำถามหลักที่ว่า การครอบงำของทุนต่างประเทศต่อกลุ่มธุรกิจในเมืองไทยนั้น แกนการครอบงำธนาคารโดยธนาคารนั้นเป็นอย่างไร? โดยตั้งข้อสังเกตดังนี้

3.1 โครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศที่มีแนวโน้มการส่งออกน้อยกว่าการนำเข้า (ดูตารางที่ 1)

3.2 ผลคือ ระบบธนาคารพาณิชย์จะต้องแก้ไขหนี้สินต่างประเทศซึ่งเกิดขึ้นจากหนี้การส่งสินค้าเข้ามามากกว่าการส่งออก ในรูปของ การกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์สากล หากแนวโน้มหนี้ดังกล่าวมีลักษณะสะสมแล้ว ระบบธนาคารพาณิชย์ไทยจะตกอยู่ในสภาพต้องพึ่งพาระบบธนาคารพาณิชย์สากลในฐานะต้องอาศัยเป็นแหล่งเงินกู้ยืมเงินตราต่างประเทศตลอดไป

3.3 ในฐานะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมี

ตารางที่ 1

ดุลย์การค้าของสินค้าขาเข้าและสินค้าออก

ของภาคเกษตรและอุตสาหกรรม

(หักมูลค่าสินค้าส่งเข้าประเภทเชื้อเพลิงและพลังงาน)

ปี ค.ศ.	ภาคเกษตร	อุตสาหกรรม	ผลรวม
1958-1962 (เฉลี่ย)	6,869	- 8,167	- 1,278
1963-1967 (เฉลี่ย)	9,605	- 31,597	- 3,992
1968-1972 (เฉลี่ย)	9,596	- 19,960	- 10,364
1973	17,037	- 26,995	- 9,958
1974	30,365	- 44,610	- 14,245
1975	27,235	- 49,063	- 21,828
1976	37,415	- 49,495	- 12,080
1977	40,917	- 63,893	- 22,978
1978	42,954	- 68,788	- 25,834

ที่มา: พิบูลย์ ลิมปประภัทร และเชษฐา โสภะสุนจิ ตาบทก ของสถาบันกษัตริย์ต่อดุลย์การค้าระหว่างเงินของประเทศไทย ปี ค.ศ. ๒๕๒๑, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๑๙๘๐

นโยบายดำรงเสถียรภาพอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทกับเงินตราต่างประเทศสกุลอื่น นโยบายการรับซื้อตัวสินค้าขาออกจากธนาคารพาณิชย์ซึ่งลูกค้าผู้ส่งออกนำมาขาย และใช้เงินบาทในรูปของการกู้ยืมไปดำเนินกิจการเพื่อการส่งออกนั้น ก็เท่ากับเป็นการยอมให้ธนาคารพาณิชย์ซื้อเงินตราต่างประเทศจากธนาคารแห่งประเทศไทยคืนเมื่อตัวสินค้าขาเข้าของลูกค้าธนาคารถึงกำหนดการชำระ ดังนั้นการยอมให้ระบบธนาคารพาณิชย์ซื้อเงินตราต่างประเทศในรูปการใช้หนี้ตัวสินค้าขาเข้าได้อัตราปริวรรตที่คงที่ (ขณะที่มูลค่าสินค้าออก ขาดดุลต่อสินค้าขาเข้าเป็นระยะเวลานาน และมีลักษณะสะสม) ก็ย่อมทำให้เกิดความไม่สมดุลทางสภาพหนี้สินต่างประเทศซึ่งรัฐบาลต้องแบกรับจากสภาพการขาดดุลการค้าดังกล่าว

3.4 ผลคือรัฐบาลจะต้องตกอยู่ในสภาพการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศในเชิงโครงสร้าง นอกเหนือจากการขาดแคลน หรือความต้องการเงินตราต่างประเทศที่จะใช้เพื่อการพัฒนาโดยการอื่น ๆ

3.5 ขณะนี้ทางธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ไทยกู้ยืมจากต่างประเทศโดยตรง ผลคือธนาคารแห่งประเทศไทยขาดความสามารถในการควบคุมนโยบายการเงินในประเทศ (Money Supply) กล่าวคือ เมื่อธนาคารพาณิชย์กู้เงินต่างประเทศเพื่อแก้ปัญหาการชำระตัวสินค้าขาเข้า เงินกู้ยืมได้นำมาใช้ในประเทศแต่เข้าไปเพื่อชำระเจ้าหนี้ในต่างประเทศโดยตรง รัฐบาลจะอยู่ในสถานภาพรับหนี้สินในรูปของเสถียรภาพอัตราปริวรรตเงินตราโดยไม่รู้ตัว และเมื่อธนาคารพาณิชย์ถึงกำหนดการชำระคืนหนี้สินดังกล่าวด้วยการซื้อเงินตราต่างประเทศด้วยเงินบาท (จากเงินออมของประชาชนที่เพิ่มขึ้นในระบบธนาคารพาณิชย์) หรือกรณีที่ว่าหนี้สินจากดอกเบี้ยต่างประเทศสูง ธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มที่จะเร่งการชำระเงินกู้ต่างประเทศด้วยการซื้อเงินตราต่างประเทศด้วยเงินบาทจากธนาคารแห่งประเทศไทย ผลคือ ธนาคารแห่ง-

ประเทศไทยจะสูญเสียเงินสำรองโดยไม่รู้ตัวเช่นกัน ลักษณะนี้ทำให้เกิดแรงกดดันต่อสถานภาพเสถียรภาพการชำระเงิน รวมทั้งการขาดความสามารถที่จะควบคุมปริมาณการหมุนเวียนของเงินบาทในระบบเศรษฐกิจของชาติด้วย

3.6 ดังนั้น รัฐบาลจะต้องพึ่งธนาคารพาณิชย์และธนาคารสากล หากรัฐบาลไม่สามารถเปลี่ยนโครงสร้างการขาดดุลทางการค้าดังกล่าวได้ รวมทั้งความสามารถในการกู้ยืมของภาครัฐบาลจากแหล่งเงินกู้ต่างประเทศในเชิงเปรียบเทียบความสามารถในการกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ การกู้ยืมแต่ละครั้งของภาครัฐบาลเท่ากับเพิ่มปริมาณเงินตราต่างประเทศสำรอง ซึ่งสามารถกระตุกออกมาแก้ปัญหาการชำระหนี้ของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเกิดจากแรงกดดันจากหนี้สินสินค้าขาเข้าได้ ขณะเดียวกันเมื่อเงินสำรองถูกกระตุกไปใช้เพื่อการนี้ โครงการลงทุนต่าง ๆ ก็จะอยู่ในสภาพหยุดชะงัก ถ้าหากรัฐบาลไม่สามารถกู้ได้ใหม่จากแหล่งเงินกู้ใหม่ที่จะนำมาใช้ในโครงการนั้น ด้วยเหตุนี้หากปัญหาทางโครงสร้างไม่ได้รับการแก้ไข ผลที่ตามมาคือรัฐบาลจะต้องวิ่งหาเงินกู้ยืมในรอบที่จัดมากขึ้นและจำนวนมากขึ้น ดังตารางที่ 2 ข้างล่างนี้ หรือมิฉะนั้นรัฐบาลก็จะต้องพึ่งแหล่งเงินตราต่างประเทศในรูปอื่น เช่น การส่งเสริมการลงทุน การสนับสนุนให้บริษัทข้ามชาติร่วมกิจการกับบริษัทภายในประเทศ และการเสนอให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาหาแหล่งทรัพยากรใหม่ เป็นต้น

4. ข้อสรุป คือ

4.1 สภาพเศรษฐกิจที่การพัฒนาสู่การขาดดุลการค้าระยะยาว มีสาเหตุให้ธนาคารพาณิชย์ต้องพึ่งและถูกครอบงำโดยธนาคารพาณิชย์สากล

4.2 บทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทย ขาดประสิทธิภาพในการใช้นโยบายทางการเงิน เนื่องจากไม่สามารถควบคุมขีดการกู้ยืมเงินของธนาคารพาณิชย์จากธนาคารต่างประเทศ

ตารางที่ 2
สภาพหนี้สินของประเทศไทย (เป็นล้านบาท)

	สภาพหนี้สินของรัฐบาล	% ของ GDP	หนี้สินต่างประเทศ	% ของหนี้ทั้งหมด
1960	8,590	15.9	2,205	26
1961	9,321	15.9	2,659	28
1962	11,270	17.7	3,629	32
1963	12,069	17.7	4,445	37
1964	13,692	18.3	4,906	36
1965	15,271	18.1	5,262	34
1966	18,244	18.0	5,561	30
1967	19,261	17.8	5,769	30
1968	21,109	18.0	6,081	29
1969	25,789	20.1	6,295	24
1970	30,163	22.2	6,519	22
1971	35,815	24.8	6,803	19
1972	45,736	27.8	7,678	17
1973	51,179	23.6	8,718	17
1974	51,110	18.8	10,235	20
1975	55,514	18.7	12,302	22
1976	70,212	20.8	16,637	24
1977	87,611	22.3	23,239	27
1978	113,507	24.2	36,326	32
1979	145,567	26.2	55,401	38
1980	190,290	27.8	80,509	42
1981	241,753	30.1	114,298	47

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.3 แรงกระทบต่อความจำเป็นที่ต้องรักษา สถานภาพเงินบาทในโลก ทำให้รัฐบาลต้องพึ่งการ กู้ยืมต่างประเทศ เป็นผลมาจากปัญหาทางโครงสร้าง นอกเหนือไปจากการกู้ยืม เพื่อโครงการพัฒนาทาง เศรษฐกิจอื่น ๆ

4.4 ด้วยความจำเป็นของระบบต่อการมีเงินตรา ผ่องประเทศ จึงทำให้ทั้งระบบถูกรอบงำโดยเจ้าหน้าที่ ทั้งด้านเสถียรภาพและนโยบาย (กล่าวคือระบบ ธนาการพาณิชย์สากล รวมทั้งบริษัทข้ามชาติอื่น ๆ ในกลุ่มธนาการพาณิชย์เหล่านั้น) ในแง่การลงทุน และการค้าหรือธุรกิจอื่น ๆ ในอันที่จะพัฒนาสินค้า ภายนอกประเภทอื่น ๆ ในฐานะเป็นปัจจัย บ่อนเศรษฐกิจ

กิจของประเทศพัฒนา

4.5 ผู้เขียนหวังว่าแนวการเสนอนี้ จะช่วยให้ ผู้อ่านได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่าง Satellite และ Metropolis ตามทฤษฎีของ *Dependency* ในเชิง การเงิน และคงจะช่วยเป็นแรงกระตุ้นให้นักวิชาการ อื่น ๆ ได้มองปัญหาการครอบงำในด้านการเงิน (Monetary Approach) ไม่มากก็น้อยในอนาคต

- อ้างอิง
1. Moody, 1982.
 2. *Business Week* 1970-19:2
 3. *Fortune Magazine* 1970-1982